

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2005 vp

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2004

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä kesäkuuta 2005 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksen vuodelta 2004 (K 7/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtuutettujen puheenjohtaja Maija Perho
- valtuutettujen varapuheenjohtaja Pirkko Pelto
- valtuutettujen sihteeri Olli Valpola

- puheenjohtaja Pertti Parmanne ja sihteeri Juhani Rantamäki, Kansaneläkelaitoksen hallitus
- pääjohtaja, hallituksen jäsen Jorma Huuhtanen ja johtaja Matti Puhakka, Kansaneläkelaitos
- puheenjohtaja Brita Järvinen ja pääluottamusmies Ritva Vierelä, Kansaneläkelaitoksen Toimihenkilöt ry
- vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi ja hallitussihteeri Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kertomusvuonna tuli voimaan useita Kansaneläkelaitoksen toimintaan vaikuttaneita lainsäädännön muutoksia. Yleisten hallinto- ja kielilainsäädännön uudistusten ohella muun muassa etuuskien takaisinperintää koskevassa lainsäädännössä siirryttiin aiempaa lyhyempiin vanhentumisaikoihin. Takaisinperinnän muutokset ovat edellyttäneet Kansaneläkelaitokselta toiminnan tehostamista, samalla kun niin sanotuista toivottomista tai kustannuksiltaan etuuteen nähden suhteettoman kalliista perintätoimista voidaan luopua.

Takaisinperinnän muutoksiin liittyen Kansaneläkelaitos on kokeillut perintätoiminnan tehos-

tamista keskittämällä sitä tiettyihin toimistoihin. Malli on käytännössä osoittautunut käyttökelpoiseksi myös muissa kuin perintäasioissa. Valiokunta toteaa, että toimintoja keskitettäessä tulee samalla huolehtia siitä, että kaikissa toimipisteissä säilyy riittävän laaja-alainen asiantuntemus.

Sähköinen asiakirjahallinta on kertomuksen mukaan alkuvaiheen ruuhkautumisen jälkeen tehnyt asioiden käsittelystä aikaisempaa sujuvampaa ja nopeampaa. Järjestelmän käyttöönotto on myös helpottanut työn tasaamista valtuutettujen ja -alueiden välillä. Tämä kehittämistyö on osaltaan tuonut Kansaneläkelaitokselle tunnustusta ulkopuolisten asiantuntijoiden arvioinneissa. Asiakaspalvelun taso on myös

Kela-barometrin mukaan säilynyt hyvänä. Palvelujen laadun kehittäminen muun muassa asiakaspalautejärjestelmän avulla onkin edelleen keskeistä asiakkaiden luottamuksen säilymisen ja Kansaneläkelaitoksen julkisen kuvan kannalta.

Valtuutettujen kertomuksessa on kiinnitetty huomiota siihen, että lakien toimeenpanolle tulee varata riittävä valmistelu-aika, jotta voidaan varmistaa atk-ohjelmien toimivuus, ohjeistuksen oikeellisuus ja koulutuksen riittävyys. Valiokunta pitää tärkeänä, että Kansaneläkelaitoksen asiantuntemusta käytetään lainsäädännön valmistelussa riittävän varhaisessa vaiheessa ja että arviot täytäntöönpanon vaatimasta ajasta ja resursseista otetaan valmistelussa huomioon. Kertomuksessa on käsitelty toimeentulotuen laskennallisen osan siirtämistä Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi. Siirtoa on ryhdytty selvittämään sosiaali- ja terveysministeriössä. Selvittelyssä on valiokunnan näkemyksen mukaan syytä ottaa huomioon myös sosiaali- ja työvoimaviranomaisten sekä Kansaneläkelaitoksen moniammatillisista yhteispalvelupisteistä saadut kokemukset. Mikäli selvityksen perusteella päädyttäisiin toimeenpanon siirtoon, edellyttäisi tämä valiokunnan saaman selvityksen mukaan vähintään vuoden valmistelu-aikaa lain hyväksymisen jälkeen.

Täytäntöönpanon valmisteluajan riittävyyteen vaikuttavat myös tarvittavat ohjeistuksen muutokset. Kansaneläkelaitoksen etuuksiin liittyvä lainsäädäntö on viime vuosien selkeyttämishankkeista huolimatta edelleen usein soveltajan ja asiakkaan kannalta monimutkaista ja vaikeaselkoista, esimerkkinä voidaan mainita pitkäaikaistyöttömien eläketukea koskeva laki. Täytäntöönpanoajan riittävyyden kannalta on

tärkeää, että soveltamisohjeissa voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon lain sisältö ja lainsäätäjän tarkoitus. Ohjeistuksen asianmukaisuus on tärkeää myös sen vuoksi, että soveltamiskäytännön yhtenäisyys on keskeistä asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Valiokunta on kiinnittänyt vastikään huomiota ohjeistuksen merkitykseen yli 65 vuotiaiden vaikeavammaisten lääkinnällisessä kuntoutuksessa (StVM 8/2005 vp).

Valtuutettujen kertomuksen liitteenä olevassa katsauksessa tutkimustyön tuloksiin on ajankohtaisella tavalla tuotu esiin tutkimustyön keskeimpiä havaintoja. Katsauksessa on muun muassa todettu, että Kansaneläkelaitoksen pitäisi tarkistaa ammatillisen kuntouttamisen käytäntöjään, koska puolet kuntouttamista hakevista asiakkaista joutuu odottamaan kuntoutustutkimuksiin pääsyä yli puoli vuotta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseessä on ollut menettelyyn liittyvä puutteellisuus, jonka korjaamiseen on jo ryhdytty. Kuntoutuksen käytäntöjä tulee kehittää myös vaikuttavuuden lisäämiseksi. Katsauksessa on selvitetty myös lääkekorvausten kehitystä lääkevaihdon voimaantumisen jälkeisenä aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että Kansaneläkelaitos edelleen seuraa lääkekorvausten kehittymistä ja selvittää vaihtoehtoisia keinoja kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy kertomuksen ja

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille.

Helsingissä 9 päivänä kesäkuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Aila Paloniemi /kesk
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Leena Rauhala /kd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Paula Risikko /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Pehr Löf /r	Raija Vahasalo /kok
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.